

Test Booklet No.

प्रश्नपत्रिका क्र.

M

Paper-III

SOCIAL WORK

Seat No.

--	--	--	--	--	--	--	--

(In figures as in Admit Card)

Seat No.

(In words)

OMR Sheet No.

--	--	--	--	--	--	--	--

(To be filled by the Candidate)

Signature and Name of Invigilator

1. (Signature) .....

(Name) .....

2. (Signature) .....

(Name) .....

DEC - 20313

Time Allowed : 2½ Hours]

[Maximum Marks : 150

Number of Pages in this Booklet : 32

Number of Questions in this Booklet : 75

Instructions for the Candidates

- Write your Seat No. and OMR Sheet No. in the space provided on the top of this page.
- This paper consists of 75 objective type questions. Each question will carry two marks. All questions of Paper-III will be compulsory, covering entire syllabus (including all electives, without options).
- At the commencement of examination, the question booklet will be given to the student. In the first 5 minutes, you are requested to open the booklet and compulsorily examine it as follows :
  - To have access to the Question Booklet, tear off the paper seal on the edge of this cover page. Do not accept a booklet without sticker-seal or open booklet.
  - Tally the number of pages and number of questions in the booklet with the information printed on the cover page. Faulty booklets due to missing pages/questions or questions repeated or not in serial order or any other discrepancy should not be accepted and correct booklet should be obtained from the invigilator within the period of 5 minutes. Afterwards, neither the Question Booklet will be replaced nor any extra time will be given. The same may please be noted.**
  - After this verification is over, the OMR Sheet Number should be entered on this Test Booklet.
- Each question has four alternative responses marked (A), (B), (C) and (D). You have to darken the circle as indicated below on the correct response against each item.
Example : where (C) is the correct response.

(A)	(B)	(C)	(D)
-----	-----	-----	-----
- Your responses to the items are to be indicated in the **OMR Sheet given inside the Booklet only**. If you mark at any place other than in the circle in the OMR Sheet, it will not be evaluated.
- Read instructions given inside carefully.
- Rough Work is to be done at the end of this booklet.
- If you write your Name, Seat Number, Phone Number or put any mark on any part of the OMR Sheet, except for the space allotted for the relevant entries, which may disclose your identity, or use abusive language or employ any other unfair means, you will render yourself liable to disqualification.
- You have to return original OMR Sheet to the invigilator at the end of the examination compulsorily and must not carry it with you outside the Examination Hall. You are, however, allowed to carry the Test Booklet and duplicate copy of OMR Sheet on conclusion of examination.
- Use only Blue/Black Ball point pen.**
- Use of any calculator or log table, etc., is prohibited.**
- There is no negative marking for incorrect answers.**

विद्यार्थ्यांसाठी महत्वाच्या सूचना

- परिक्षार्थींनी आपला आसन क्रमांक या पृष्ठावरील वरच्या कोपऱ्यात लिहावा. तसेच आपणांस दिलेल्या उत्तरपत्रिकेचा क्रमांक त्याखाली लिहावा.
- सदर प्रश्नपत्रिकेत 75 बहुपर्यायी प्रश्न आहेत. प्रत्येक प्रश्नास दोन गुण आहेत. या प्रश्नपत्रिकेतील सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे. सदरचे प्रश्न हे या विषयाच्या संपूर्ण अभ्यासक्रमावर आधारित आहेत.
- परीक्षा सुरु झाल्यावर विद्यार्थ्यांला प्रश्नपत्रिका दिली जाईल. सुरुवातीच्या 5 मिनीटांमध्ये आपण सदर प्रश्नपत्रिका उघडून खालील बाबी अवश्य तपासून पहाव्यात.
  - प्रश्नपत्रिका उघडण्यासाठी प्रश्नपत्रिकेवर लावलेले सील उघडावे. सील नसलेली किंवा सील उघडलेली प्रश्नपत्रिका स्विकारू नये.
  - पहिल्या पृष्ठावर नमूद केल्याप्रमाणे प्रश्नपत्रिकेची एकूण पृष्ठे तसेच प्रश्नपत्रिकेतील एकूण प्रश्नांची संख्या पडताळून पहावी. पृष्ठे कमी असलेली/कमी प्रश्न असलेली/प्रश्नांचा चुकीचा क्रम असलेली किंवा इतर त्रुटी असलेली सदोष प्रश्नपत्रिका सुरुवातीच्या 5 मिनिटातच पर्यवेक्षकाला परत देऊन दुसरी प्रश्नपत्रिका मागवून घ्यावी. त्यानंतर प्रश्नपत्रिका बदलून मिळणार नाही तसेच वेळही वाढवून मिळणार नाही याची कृपया विद्यार्थ्यांनी नोंद घ्यावी.
  - वरीलप्रमाणे सर्व पडताळून पहिल्यानंतरच प्रश्नपत्रिकेवर ओ.एम.आर. उत्तरपत्रिकेचा नंबर लिहावा.
- प्रत्येक प्रश्नासाठी (A), (B), (C) आणि (D) अशी चार विकल्प उत्तरे दिली आहेत. त्यातील योग्य उत्तराचा रकाना खाली दर्शविल्याप्रमाणे ठळकपणे काळ/निळ्या करावा.
उदा. : जर (C) हे योग्य उत्तर असेल तर.

(A)	(B)	(C)	(D)
-----	-----	-----	-----
- या प्रश्नपत्रिकेतील प्रश्नांची उत्तरे ओ.एम.आर. उत्तरपत्रिकेतच दर्शवावीत. इतर टिकाणी लिहिलेली उत्तरे तपासली जाणार नाहीत.
- आत दिलेल्या सूचना काळजीपूर्वक वाचाव्यात.
- प्रश्नपत्रिकेच्या शेवटी जोडलेल्या कोऱ्या पानावरच कच्चे काम करावे.
- जर आपण ओ.एम.आर. वर नमूद केलेल्या टिकाणा व्यतिरिक्त इतर कोठेही नाव, आसन क्रमांक, फोन नंबर किंवा ओळख पटेल अशी कोणतीही खूप केलेली आढळून आल्यास अथवा असभ्य भाषेचा वापर किंवा इतर गैरमार्गाचा अवलंब केल्यास विद्यार्थ्यांला परीक्षेस अपात्र ठरविण्यात येईल.
- परीक्षा संपल्यानंतर विद्यार्थ्यांने मूळ ओ.एम.आर. उत्तरपत्रिका पर्यवेक्षकांकडे परत करणे आवश्यक आहे. तथापी, प्रश्नपत्रिका व ओ.एम.आर. उत्तरपत्रिकेची द्वितीय प्रत आपल्याबरोबर नेण्यास विद्यार्थ्यांना परवानगी आहे.
- फक्त निळ्या किंवा काळ्या बॉल पेनचाच वापर करावा.**
- कॅलक्युलेटर किंवा लॉग टेबल वापरण्यास परवानगी नाही.**
- चुकीच्या उत्तरासाठी गुण कपात केली जाणार नाही.**

DEC-20313/III

Social Work
Paper III
सामाजिक कार्य
प्रश्नपत्रिका III

Time Allowed : 2½ Hours]

[Maximum Marks : 150

Note : This paper contains **Seventy Five (75)** multiple choice questions. Each question carries **Two (2)** marks. Attempt *All* questions.

सूचना : या प्रश्नपत्रिकेत एकूण **पचहत्तर (75)** बहुपर्यायी प्रश्न दिलेले आहेत. प्रत्येक प्रश्नाला **दोन (2)** गुण आहेत. **सर्व** प्रश्न सोडवा.

<p>1. Field work in social work education helps to acquire :</p> <p>(A) Knowledge, skills and attitudinal change</p> <p>(B) Knowledge, skills, attitudinal change and values</p> <p>(C) Attitudes for formation of strategies</p> <p>(D) Insights regarding dynamics in human behaviour</p> <p>2. Integrated Social Work practice takes into account :</p> <p>(A) The client system</p> <p>(B) The change agent system</p> <p>(C) Action system</p> <p>(D) Agency system</p>	<p>1. सामाजिक कार्य शिक्षणात क्षेत्रीय कार्य खालीलपैकी काय संपादित करण्यास मदत करते :</p> <p>(A) ज्ञान, कौशल्ये आणि दृष्टिकोनातील बदल</p> <p>(B) ज्ञान, कौशल्ये, दृष्टिकोनातील बदल आणि मुल्य</p> <p>(C) रणनिती तयार करण्यासाठीचा दृष्टिकोन</p> <p>(D) मानवी वर्तनातील चैतन्याबाबतचे आकलन</p> <p>2. एकात्मिक सामाजिक कार्य खालीलपैकी कोणती बाब लक्षात घेते ?</p> <p>(A) आशिलांशी संबंधित व्यवस्था</p> <p>(B) परिवर्तन घटक व्यवस्था</p> <p>(C) कृती व्यवस्था</p> <p>(D) संस्था व्यवस्था</p>
--	---

3. Arrange in sequence the following in the context of Social Work Profession :

- (i) Charity
- (ii) Empowerment
- (iii) Welfare
- (iv) Religious reform
- (v) Development

- (A) (i), (ii), (iii), (v), (iv)
- (B) (iv), (i), (iii), (v), (ii)
- (C) (i), (iv), (iii), (ii), (v)
- (D) (i), (iv), (iii), (ii)

4. Recognition of an individual's positive worth as a human being without necessarily condemning his action is termed as :

- (A) Recognition
- (B) Acceptance
- (C) Admission
- (D) Approval

3. व्यावसायिक सामाजिक कार्यांच्या संदर्भात खालील बाबींची क्रमानुसार मांडणी करा :

- (i) दानधर्म
- (ii) सबलीकरण
- (iii) कल्याण
- (iv) धार्मिक सुधारणा
- (v) विकास

- (A) (i), (ii), (iii), (v), (iv)
- (B) (iv), (i), (iii), (v), (ii)
- (C) (i), (iv), (iii), (ii), (v)
- (D) (i), (iv), (iii), (ii)

4. व्यक्तीमधील मोल त्याच्या कृत्यास अनाठायी दोष न देता, एक मानव म्हणून मान्य करणे याला खालीलपैकी काय म्हणतात ?

- (A) मान्यता
- (B) स्विकृति
- (C) प्रवेश
- (D) मान्य करणे

5. Consider the following statement and select your answer according to the codes given below :

Assertion (A) : Professional Social Work has not taken root in India.

Reason (R) : People are too poor to pay for the services.

Codes :

- (A) Both (A) and (R) are true and (R) is not the explanation of (A).
 (B) Both (A) and (R) are not true
 (C) (A) is true but (R) is false
 (D) (A) is not true but (R) is true.
6. Joint family system gives support to :
- (A) Widow remarriage
 (B) Hypogamy
 (C) Child marriage
 (D) Late marriage

5. खालील विधान विचारात घेऊन दिलेल्या पर्यायापैकी योग्य उत्तर निवडा :

विधान (A) : व्यावसायिक सामाजिक कार्य भारतात रुजले नाही.

कारण (R) : लोक कमालीचे गरीब असल्याने ते सेवासाठीचा मोबदला देऊ शकत नाहीत.

- (A) दोन्ही विधान (A) आणि (R) हे बरोबर असून (R) हे (A) चे स्पष्टीकरण नाही.
 (B) दोन्ही विधान (A) आणि (R) हे दोन्ही बरोबर नाहीत
 (C) विधान (A) हे बरोबर आहे पण (R) चूक आहे.
 (D) विधान (A) हे बरोबर नसून (R) हे बरोबर आहे.
6. संयुक्त कुटुंब पद्धती या बाबीचे समर्थन करते :
- (A) विधवा पुनर्विवाह
 (B) प्रतिलोम विवाह
 (C) बाल विवाह
 (D) उप-वर विवाह

7. Match the following and choose the *correct* answer from the codes give below :

I

- (a) Karta
- (b) Patriarchal family
- (c) Caste endogamy
- (d) Patrilineal family

II

- (1) Descent through male line
- (2) Marriage inside caste
- (3) Male is the head authority
- (4) Head of Joint family

Code :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(A)	(4)	(3)	(2)	(1)
(B)	(1)	(3)	(2)	(4)
(C)	(3)	(4)	(1)	(2)
(D)	(3)	(4)	(2)	(1)

7. योग्य जोड्या जुळवा आणि बरोबर उत्तर दिलेल्या संकेतामधून निवडा :

I

- (a) कर्ता
- (b) पितृसत्ताक कुटुंब
- (c) जातीय अंतर्गत विवाह
- (d) वडिलोपार्जित कुटुंब

II

- (1) पुरुष वांशिक परंपरा
- (2) जात अंतर्गत विवाह
- (3) पुरुष मुख्यकर्ता
- (4) संयुक्त कुटुंबाचे प्रमुख

संकेत :

	(a)	(b)	(c)	(d)
(A)	(4)	(3)	(2)	(1)
(B)	(1)	(3)	(2)	(4)
(C)	(3)	(4)	(1)	(2)
(D)	(3)	(4)	(2)	(1)

8. Given below are two statements, one labelled as Assertion **(A)** and the other labelled as Reason **(R)** :

(A) : Cities have a larger number of voluntary associations.

(R) : Organic solidarity is a result of high moral density.

In the context of the above statements, which *one* of the following is *correct* ?

(A) Both **(A)** and **(R)** are true and **(R)** is the correct explanation of **(A)**.

(B) Both **(A)** and **(R)** are true but **(R)** is not a correct explanation of **(A)**

(C) **(A)** is true but **(R)** is false

(D) **(A)** is false but **(R)** is true.

8. खाली दिलेल्या दोन वाक्यांपैकी **(A)** हे 'विधान' आहे आणि **(R)** हे 'कारण' आहे :

(A) : शहरांमध्ये मोठ्या प्रमाणावर स्वयंसेवी संस्था असतात.

(R) : जैविक एक्य हे उच्च नैतिकतेचा परिणाम आहे

वरील विधानांच्या संदर्भात खालील कोणते वाक्य बरोबर आहे ?

(A) दोन्ही **(A)** आणि **(R)** सत्य आहेत आणि **(R)** हे **(A)** चे योग्य स्पष्टीकरण आहे.

(B) दोन्ही **(A)** आणि **(R)** सत्य आहेत पण **(R)** हे **(A)** चे योग्य स्पष्टीकरण नाही

(C) **(A)** हे बरोबर आहे आणि **(R)** हे चूकीचे आहे.

(D) **(A)** चूक आहे आणि **(R)** हे बरोबर आहे.

9. Point out the *false* statement about society :

- (A) A social population in its territory carries on a set of activities that organizes social life
- (B) A societal population inhabits a given territory on a relatively permanent basis
- (C) A society has self-perpetuating population
- (D) The population of a society essentially shares culture and views itself as one people

10. Who among the following has developed the theory of 'Step Migration' ?

- (A) R.P. Dora
- (B) Spengler
- (C) Revenstein
- (D) Munford

9. समाजासंबंधी चुकीचे विधान निर्देशित करा :

- (A) सामाजिक लोकसंख्या (समुह) आपल्या क्षेत्रात विविध उपक्रम आयोजित करीत असतात त्यातून सामाजिक जीवन संघटित होत असते
- (B) उपलब्ध क्षेत्रात समाजाचे वास्तव्य काहिशा कायमस्वरूपी स्वरूपात असते
- (C) समाजाची स्व-निरंतीत लोकसंख्या आहे
- (D) समाजाची लोकसंख्या एक लोक म्हणून संस्कृती आणि मनांची आदान-प्रदान करतात.

10. 'टप्प्या-टप्प्याने स्थलांतर' हा सिद्धांत खालीलपैकी कोणी विकसित केला ?

- (A) आर. पी. डोरा
- (B) स्पेंगलर
- (C) रेवेन्स्टीन
- (D) मनफोर्ड

11. The term 'psychosomatic' implies :
- (A) Mind—body
(B) Brain—Object
(C) Ego—Super ego
(D) Memory—Anxiety
12. What among the following best describes 'Projection' ?
- (A) Excluding threatening and painful experiences from one's consciousness
(B) Denying realities by refusing to acknowledge them
(C) Seeing others as responsible for one's own shortcomings or unacceptable behaviour
(D) Feeling of Inadequacy
13. Which among the following is a prominent symptom of 'depression' ?
- (A) Irrational fear of an object
(B) Delusions and Hallucinations
(C) Loss of interest and pleasure
(D) A vague feeling of apprehension
11. 'मनोदैहिक' या संकल्पनेचा अर्थ :
- (A) मन—शरीर
(B) मेंदू—वस्तू
(C) अहं—परम अहम्
(D) स्मृति—चिंता
12. खालीलपैकी कोणते 'प्रोजेक्शन' (Projection) याचे यथायोग्य वर्णन करते ?
- (A) स्वतःच्या चेतनावस्थेतून भयभित्त करणारे आणि पिडादायक अनुभवांना वगळणे
(B) वास्तवास मान्य न करता त्यास नाकारणे
(C) स्वतःच्या उणिवां आणि अस्विकार्य वर्तनास इतरांना जबाबदार धरणे
(D) अपरिपूर्णतेची भावना
13. खालीलपैकी 'खिन्नते'चे प्रमुख लक्षण कोणते ?
- (A) एखाद्या वस्तुबाबतची अवास्तव भिती
(B) भ्रम आणि भास
(C) रुची आणि आनंदहिनता
(D) अस्पष्ट भितीची भावना

14. 'Electra complex' is a situation found in :

- (A) Oral stage
- (B) Anal stage
- (C) Phallic stage
- (D) Latency stage

15. Arrange Maslow's Needs Hierarchy in order :

- (A) Physical needs, self-actualization, esteem, safety needs and social needs
- (B) Esteem, social needs, safety needs, physical needs, self-actualization
- (C) Physical needs, safety needs, social needs, esteem and self-actualization
- (D) Social needs, safety needs, physical needs, esteem and self-actualization

14. 'पितृगंड' ही अवस्था खालीलपैकी कशात दिसून येते ?

- (A) मौखिक अवस्था
- (B) गुद्द्वार अवस्था
- (C) लिंगावस्था
- (D) अप्रकटत्व अवस्था

15. मास्लोच्या 'गरजांची उतरंड' या सिद्धांतानुसार काम द्या :

- (A) शारिरीक गरजा, स्व-आदरभाव, स्व-आदर सुरक्षितता आणि सामाजिक गरजा
- (B) आदरभाव, सामाजिक गरजा, सुरक्षितता-विषयक गरजा, शारिरीक गरजा, स्व-आदरभाव
- (C) शारिरीक गरजा, सुरक्षितताविषयक गरजा, सामाजिक गरजा, आदरभाव आणि स्व-आदरभाव
- (D) सामाजिक गरजा, सुरक्षितताविषयक गरजा, शारिरीक गरजा, आदरभाव आणि स्व-आदरभाव

16. Problem solving approach was developed by :
- (A) Gisele Konopka
(B) H.H. Pearlman
(C) Florence Hollis
(D) Jessy Taft
17. Whose approach in case work is considered an eclectic approach ?
- (A) Florence Hollis
(B) Jessy Taft
(C) C.H. Cooley
(D) Mary Richmond
18. Indicate which one of the following is *not* an assumption of Social Case Work ?
- (A) Every human being is to be respected
(B) Every human being can change
(C) Every human being has the right to be heard
(D) Every human being is not competent to main use of his abilities
16. समस्या समाधान दृष्टीकोन.....या शास्त्रज्ञाने मांडला.
- (A) गिझेल कोनापका
(B) एच. एच. पर्लमॅन
(C) फ्लोरेन्स हॉलीस
(D) जेसी टॅफ्ट
17. व्यक्तीसह कार्यातील कोणाचा दृष्टीकोन हा इकलेक्टिक दृष्टीकोन म्हणून ओळखला जातो ?
- (A) फ्लोरेन्स होलीस
(B) जेसी टॅफ्ट
(C) सी. एच. कूले
(D) मेरी रिचमण्ड
18. खालीलपैकी कोणते एक व्यक्तीसह कार्याच ग्रहीतक नाही ?
- (A) प्रत्येक मानवाचा आदर केल्या गेला पाहिजे
(B) प्रत्येक मनुष्य बदलू शकतो
(C) प्रत्येक मानवाला स्वतःची बाजू मांडण्याचा अधिकार आहे
(D) प्रत्येक मानव हा स्वतःच्या क्षमता वापरण्यास सक्षम नाही

19. Which one of the following is *not* a technique of case-work ?
- (A) Interviewing
(B) Observation
(C) Counselling
(D) Lobbying
20. Which of the following is a principle of Social Case Work ?
- (A) Principle of Resource Mobilization
(B) Principle of Programme Planning
(C) Principle of Assimilation
(D) Principle of Self-determination
21. Classification of primary groups and secondary groups is given by :
- (A) Cooley
(B) MacIver
(C) Sumner
(D) Giddings
19. खालीलपैकी एक व्यक्ती सहकार्याच तंत्र नाही ?
- (A) मुलाखात घेणे
(B) निरीक्षण
(C) समुपदेशन
(D) लॉबिंग
20. खालीलपैकी हे व्यक्तीसह कार्याच तत्व आहे ?
- (A) संसाधनांची जुळवाजुळव तत्व
(B) कार्यक्रम नियोजनाचे तत्व
(C) सम्मिलीकरण तत्व
(D) स्व-निर्णयाचे तत्व
21. प्राथमिक आणि दुय्यम गटांचे वर्गीकरण खालीलपैकी कोणी दिले ?
- (A) कूले
(B) मॅकआयव्हर
(C) समनर्
(D) गिडींग्ज

22. Which one of the following authors has contributed exclusively in the area of Social Group Work ?
- (A) Hollis
(B) Murray Ross
(C) Trecker
(D) Pearlman
23. Principle of social group work is :
- (A) Planned group formation
(B) Group dynamics
(C) Democratic decision making
(D) Specific programme
24. Give the *correct* order of stages in Tuckman's Model in Social Group Work :
- (A) Storming, Norming, Performing, Forming
(B) Forming, Norming, Storming, Performing
(C) Norming, Storming, Forming, Performing
(D) Forming, Storming, Norming, Performing
22. खालीलपैकी कोणत्या लेखकाने केवळ 'सामाजिक गट कार्यासाठीच योगदान' दिलेले आहे ?
- (A) होलीस
(B) मरे रॉस
(C) ट्रेकर
(D) पर्लमन
23. सामाजिक गट कार्याचे तत्व म्हणजे :
- (A) नियोजनपूर्वक गट निर्मिती
(B) गटातील चैतन्य
(C) लोकशाहीपद्धतीची निर्णय प्रक्रिया
(D) विशिष्ट कार्यक्रम
24. सामाजिक गट कार्यात उपयोगात असलेल्या टुकमन प्रारूपातील अचूक क्रम द्या :
- (A) स्टॉर्मिंग, नार्मिंग, परफार्मिंग, फार्मिंग
(B) फार्मिंग, नार्मिंग, स्टॉर्मिंग, परफार्मिंग
(C) नार्मिंग, स्टॉर्मिंग, फार्मिंग, परफार्मिंग
(D) फार्मिंग, स्टॉर्मिंग, नार्मिंग, परफार्मिंग

25. Which of the following is the key role of Group Worker ?
- (A) Guide
(B) Facilitator
(C) Enabler
(D) Counseller
26. Community organisation practice initially started with :
- (A) Rural Community
(B) Urban Community
(C) Tribal Community
(D) Agricultural Community
27. The following authors occupy a position within community organisation theory :
Match their views properly and choose the *correct* answer from the codes given below :
- (a) M.G. Ross (1) Consentisation
(b) Perlman & Gurin (2) Consensus Views
(c) Saul Alinsky (3) Centralised Planning
(d) Paulo Freire (4) Conflict Analysis
- Codes :*
- (A) (a)–(2), (b)–(3), (c)–(4), (d)–(1)
(B) (d)–(2), (a)–(1), (b)–(4), (c)–(3)
(C) (c)–(4), (d)–(3), (b)–(1), (a)–(2)
(D) (b)–(4), (c)–(2), (d)–(4), (a)–(4)
25. गट कार्यकर्त्याची खालीलपैकी कोणती मुख्य भूमिका आहे ?
- (A) मार्गदर्शक
(B) फॅसिलीटेटर
(C) एनेबलर
(D) कौन्सिलर
26. समुदाय संघटन पद्धती प्रारंभी कोणत्या समुदायात सुरू झाली ?
- (A) ग्रामीण समुदाय
(B) नागरी समुदाय
(C) आदिवासी समुदाय
(D) कृषी समुदाय
27. खालील काही लेखकांनी समुदाय संघटन मध्ये स्वतःचे स्थान निर्माण केलेले आहे; सदर लेखक व त्यांचे दृष्टीकोन यांच्या योग्य जोड्या जुळवा आणि उचित पर्याय दिलेल्या संकेताकडून निवडा :
- (a) एम. जी. रॉस (1) जाणी
(b) पर्लमन गुरीन (2) एकमताचा दृष्टीकोन
(c) सॉल अॅलिंग्स्की (3) केंद्रीत नियोजन
(d) पावलो फ्रेअरी (4) संघर्ष विश्लेषण
- संकेतांक :**
- (A) (a)–(2), (b)–(3), (c)–(4), (d)–(1)
(B) (d)–(2), (a)–(1), (b)–(4), (c)–(3)
(C) (c)–(4), (d)–(3), (b)–(1), (a)–(2)
(D) (b)–(4), (c)–(2), (d)–(4), (a)–(4)

28. Basic change strategy in Social Action is :
- (A) Fact-gathering
(B) Crystallize issue and organise people to take action against enemy targets
(C) Improve community relations
(D) Social Movement group
29. Political skill of community organisation is :
- (A) Recording
(B) Advocating
(C) Planning
(D) Research
30. Locality Development, Social Planning and Social Action models of C.O. are suggested by :
- (A) Arthur Dunham
(B) M.G. Ross
(C) Jack Rothman
(D) Walter Friedlander
28. सामाजिक कृतीमध्ये मुलभूत परिवर्तन रणनीती म्हणजे :
- (A) सत्य गोळाकरणे
(B) प्रश्नाचे विवेचीकरण आणि लक्ष्य समस्या विरोधात लोकांचे संघटन
(C) समुदाय संबंध सुधारणे
(D) सामाजिक चळवळ गट
29. समुदाय संघटनचे राजकीय कौशल्य कोणते आहे ?
- (A) नोंदणी
(B) लोक-वकालत
(C) नियोजन
(D) संशोधन
30. स्थानिय विकास, सामाजिक नियोजन आणि सामाजिक कृती हे समुदाय विकासाची प्रारूपे कोणी सुचविलेले आहेत ?
- (A) अर्थर डनहॅम
(B) एम. जी. रॉस
(C) जॅक राथमन
(D) वॉल्टर फ्रिडलँडर

31. Which among the following is *not* an original objective of India's Public Food Management System ?
- (A) To maintain a degree of price stability
- (B) To provide incentives to cultivators
- (C) To provide a degree of food security
- (D) To introduce genetically modified plants/seeds
32. An approach of Indian Social Policy is :
- (A) Planned Development approach
- (B) Capitalistic approach
- (C) Gandhian approach
- (D) Civil society approach
33. The right of parents, without means, to be supported by their children having sufficient means has been recognised by :
- (A) Cr.P.C.
- (B) IPC
- (C) PF Act
- (D) Gratuity Act
31. खालीलपैकी कोणता मूळ उद्देश भारतातील सार्वजनिक अन्नधान्य व्यवस्थापन व्यवस्थेचा नाही ?
- (A) किंमती स्थिरतेचे प्रमाण ठेवणे
- (B) शेतकऱ्यांना आर्थिक मदत पुरविणे
- (C) अन्न सुरक्षा देणे
- (D) गुणसूत्रातील बदलाच्या आधारे सुधारीत बी बीयाने किंवा वनस्पती (रोपे) प्रचलित करणे
32. भारतीय सामाजिक धोरणाचे दृष्टीकोन :
- (A) नियोजित विकास दृष्टीकोन
- (B) भांडवलशाही दृष्टीकोन
- (C) गांधीवादी दृष्टीकोन
- (D) नागरी समाज दृष्टीकोन
33. जगण्याच्या साधनाबिना असलेल्या मातापित्यांना ज्यांच्या अपत्यांकडे अशी भरपूर साधने आहेत त्यांनी अशा मातापित्यांना सांभाळणे हा अधिकार खालीलपैकी कोणत्या तरतुदीनुसार आहे ?
- (A) अपराध प्रक्रिया संहिता
- (B) भारतीय दंड संहिता
- (C) भविष्य निर्वाह अधिनियम
- (D) उपदान अधिनियम

34. Which one of the following Articles of the Constitution of India deals with 'old age social security' ?

- (A) Article 41
- (B) Article 31
- (C) Article 46
- (D) Article 56

35. The Second National Policy on Education was promulgated in the year :

- (A) 1966
- (B) 1976
- (C) 1986
- (D) 1996

36. As per the 'Right of Children to Free and Compulsory Education Act, 2009', every child shall be provided free and compulsory education in the age-group of :

- (A) 3-14 years
- (B) 2-16 years
- (C) 6-14 years
- (D) 1-14 years

34. भारतीय राज्यघटनेमध्ये वृद्धांचे सामाजिक सुरक्षा-विषयक कलम कोणते आहे ?

- (A) कलम 41
- (B) कलम 31
- (C) कलम 46
- (D) कलम 56

35. शिक्षणासंबंधी दुसरे राष्ट्रीय धोरण या वर्षी ठरविले गेले :

- (A) 1966
- (B) 1976
- (C) 1986
- (D) 1996

36. बालकांचे मोफत व अनिवार्य शिक्षण कायदा 2009 नुसार कोणत्या वयोगटातील मुलांना मोफत व अनिवार्य शिक्षण पुरविण्याची तरतूद आहे ?

- (A) 3-14 वर्ष
- (B) 2-16 वर्ष
- (C) 6-14 वर्ष
- (D) 1-14 वर्ष

37. Which of the following is *not* a social legislation ?
- (A) The Forest Conservation Act
 (B) The Hindu Marriage Act
 (C) The Protection of Civil Rights Act
 (D) The Beggars Act
38. Lok Adalats were introduced for :
- (A) Overview of the pending cases
 (B) Performance appraisal of subordinate judiciary
 (C) Performance appraisal of revenue officials in a district
 (D) Disposal of cases expeditiously in a conciliatory manner
39. A Voluntary Organization cannot be registered under which one of the following Acts ?
- (A) The Societies Registration Act, 1860
 (B) The Indian Trusts Act, 1882
 (C) Indian Companies Act, 1956
 (D) The Juvenile Justice Act, 2000
37. खालीलपैकी एक सामाजिक कायदा **नाही** ?
- (A) वन-संवर्धन कायदा
 (B) हिन्दू विवाह कायदा
 (C) नागरी हक्क संरक्षण कायदा
 (D) भिक्षेकरी कायदा
38. लोक अदालतची सुरुवात यासाठी केली ?
- (A) प्रलंबित प्रकरणांचा आढावा
 (B) सहकारी व्यक्तीचे कार्य मुल्यांकन
 (C) जिल्ह्यातील महसुल अधिकाऱ्यांचे कार्य मुल्यांकन
 (D) प्रकरणांचा जलदगतीने समाधानकारकरित्या निपटारा करणे
39. खालीलपैकी कोणत्या एक कायद्याखाली स्वयंसेवी संस्थेची नोंदणी होत **नाही** ?
- (A) सोसायटी नोंदणी कायदा, 1860
 (B) भारतीय न्याय कायदा, 1882
 (C) भारतीय कंपनी कायदा, 1956
 (D) बाल न्याय अधिनियम, 2000

40. The Mental Health Act was enacted in the year :

- (A) 1985
- (B) 1987
- (C) 1989
- (D) 1990

41. Which among the following is *not* a measure of Human Development Index ?

- (A) Human Development Index
- (B) Gender related Development Index
- (C) Gender Empowerment Measure
- (D) Higher Education Index

42. Which one of the following *does not* directly refer to Social Development ?

- (A) Process of change
- (B) Quality of life
- (C) International Trade
- (D) Growth with Justice

40. मानसिक आरोग्य अधिनियम ह्या वर्षी लागू झाला :

- (A) 1985
- (B) 1987
- (C) 1989
- (D) 1990

41. खालीलपैकी कोणते मानव विकास निर्देशांकाचे मापक **नाही** ?

- (A) मानव विकास निर्देशांक
- (B) लिंगासंबंधीचे विकास निर्देशांक
- (C) लिंग सक्षमीकरण निर्देशांक
- (D) उच्च शिक्षण निर्देशांक

42. खालीलपैकी कोणते प्रत्यक्षपणे सामाजिक विकासाशी संबंधित **नाही** ?

- (A) बदलाची प्रक्रिया
- (B) राहाणीमानाचा दर्जा
- (C) आंतरराष्ट्रीय व्यापार
- (D) न्यायोचित विकास

43. Sustainable Development is :
- (A) Reserving Resources for future generation
- (B) Preserving Environment
- (C) Conserving Energy Resources
- (D) Conserving Mineral Resources
44. Who wrote the Book titled "Some Aspects of Social Development" ?
- (A) K.D. Gangrade
- (B) K.K. Jacob
- (C) M.S. Gore
- (D) V.M. Dandekar
45. The Human Development Index is *not* a comparative measure of :
- (A) Life Expectancy
- (B) Literacy
- (C) Standard of Living
- (D) GDP
43. शास्वत विकास म्हणजे :
- (A) भावी पिढीसाठी संसाधने जतन करणे
- (B) पर्यावरणाचे जतन
- (C) ऊर्जा संसाधनांचे जतन
- (D) खनिज संपत्तीचे जतन
44. "सम आस्पेक्टस् ऑफ सोशल डेव्हलपमेंट", हे पुस्तक कोणी लिहिले ?
- (A) के. डी. गांग्रेड
- (B) के. के. जॅकब
- (C) एम. एस. गोरे
- (D) व्हि. एम. दांडेकर
45. मानव विकास निर्देशांक हे खालीलपैकी कशाचे तुलनात्मक मापक नव्हे ?
- (A) आयुर्मान
- (B) साक्षरता
- (C) जीवनस्तर
- (D) जी.डी.पी.

46. ....is the proponent of scientific management approach.
- (A) Frederic W. Taylor
(B) Dale Yoder
(C) Fayol
(D) Robinson
47. Hawthorne studies were associated with :
- (A) Human Resource
(B) Human Relation at Work
(C) Labour Welfare
(D) Employees Counselling
48. The provision of creches is mandatory wherein.....women workers are working in a factory.
- (A) 50
(B) 20
(C) 30
(D) 10
46. शास्त्रीय व्यवस्थापन कार्यपद्धती (दृष्टीकोन)चे जनक कोण आहेत ?
- (A) फ्रेडरिक डब्ल्यू. टेलर
(B) डेल योडर
(C) फेयॉल
(D) रॉबीन्सन
47. हॉथोर्न अध्ययन यांच्याशी संबंधित होते ?
- (A) मानवी संसाधने
(B) कार्याच्या ठिकाणी मानवी संबंध
(C) कामगार कल्याण
(D) कर्मचाऱ्यांचे समुपदेशन
48. कारखान्यामध्ये पाळणाघराची तरतूद होण्यासाठी किमान किती महिला कामगारांची गरज असते ?
- (A) 50
(B) 20
(C) 30
(D) 10

49. ....makes the people induce to do their work in the best possible manner they can and improve their performance.
- (A) Negative motivation
(B) High motivation
(C) Moderate motivation
(D) Positive motivation
50. Industrial action during which an employer withholds work, and denies employees access to the place of work is termed as :
- (A) Lay-off
(B) Lock-out
(C) Retrenchment
(D) Closure
51. Dyslexia is a type of :
- (A) Physical disability
(B) Learning disability
(C) Developmental disability
(D) Orthopaedic disability
49. काम उत्कृष्टपणे होण्यासाठी आणि कार्यक्षमता सुधारण्यासाठी लोकांना गतीमान केले जाते ?
- (A) नकारात्मक प्रेरणा
(B) अत्युच्च प्रेरणा
(C) प्रेरणा
(D) सकारात्मक प्रेरणा
50. औद्योगिक क्रिया ज्यामध्ये मालकाद्वारे काम थांबविले जाते आणि कामगारांना कामाच्या ठिकाणी जाण्यापासून प्रतिबंधित केल्या जात त्याला :
- (A) ले-ऑफ
(B) ताळेबंदी
(C) कामगार कपात
(D) कारखानाबंदी (क्लोझर)
51. 'डिस्लेकशिया' एक प्रकारची :
- (A) शारिरीक अपंगत्व
(B) शैक्षणिक अपंगत्व
(C) विकासात्मक अपंगत्व
(D) अस्थिव्यंगाबाबत अपंगत्व

52. National Mental Health Programme was launched in India in the year :
- (A) 1980
(B) 1987
(C) 1985
(D) 1983
53. A child learns more quickly when the right response is reinforced by :
- (A) Reward
(B) Punishment
(C) Praise
(D) Fear
54. Which of the following professional does not belong to Psychiatric team ?
- (A) Psychiatric Social Worker
(B) Psychiatrist
(C) Physiotherapist
(D) Clinical Psychologist
52. भारतात राष्ट्रीय मानसिक आरोग्य कार्यक्रम कोणत्या वर्षी सुरू झाला ?
- (A) 1980
(B) 1987
(C) 1985
(D) 1983
53. बालक एखादी गोष्ट लवकर शिकतो ज्या वेळेला त्याला.....या प्रबलनाद्वारे बरोबर प्रत्युत्तर मिळते.
- (A) पारितोषिक
(B) शिक्षा
(C) स्तुति
(D) भय
54. खालीलपैकी कोणती व्यावसायिक व्यक्ती मनोविकृती चिकित्सकांच्या चमूत सहभागी नसतो ?
- (A) मनोविकृतिचिकित्सक समाज कार्यकर्ता
(B) मनोविकृतिचिकित्सक
(C) शारीरचिकित्सक
(D) चिकित्सा मानसशास्त्रज्ञ

55. 'Medical Social Work in India' is written by..... .
 (A) S.H. Pathak
 (B) Brij Mohan
 (C) P. Mohan
 (D) S.K. Kindhuha
56. Community Development is a..... .
 (A) Process, Method, Programme and Movement
 (B) Process, Action, Programme and Movement
 (C) Process, Method, Scheme and Programme
 (D) Process, Method, Strategy and Programme
57. Panchayat Raj System in Maharashtra is developed on the recommendations of..... .
 (A) Singhavi Committee
 (B) G.V.K. Rao Committee
 (C) Balvantrai Mehta Committee
 (D) Rajiv Gandhi Committee
58. Which of the following agency is working for purchasing the tribal agro-production and forest production of tribals in scheduled areas ?
 (A) Janutkarsha Programme
 (B) Swarnajayanti Gram Swamrojgar Yojana
 (C) Tribal Development Corporation
 (D) Jawahar Rojgar Yojana
55. 'मेडीकल सोशल वर्क इन इंडिया' ह्या पुस्तकाचे लेखक :
 (A) एस. एच. पाठक
 (B) ब्रीज मोहन
 (C) पी. मोहन
 (D) एस. के. खिंदुका
56. समुदाय विकास ही एक :
 (A) प्रक्रिया, पद्धती, कार्यक्रम आणि चळवळ
 (B) प्रक्रिया, कृती, कार्यक्रम आणि चळवळ
 (C) प्रक्रिया, पद्धती, योजना आणि कार्यक्रम
 (D) प्रक्रिया, पद्धती, रणनीती आणि कार्यक्रम
57. महाराष्ट्रातील पंचायती राज व्यवस्था कोणत्या समितीच्या शिफारसीनुसार विकसित केली गेले ?
 (A) सिंघवी समिती
 (B) जी. वी. के. राव समिती
 (C) बलवंतराय मेहता समिती
 (D) राजीव गांधी समिती
58. महाराष्ट्रात आदिवासींच्या कृषी उत्पन्न व वनौपज खरेदीसाठी खालीलपैकी कोणती यंत्रणा कार्यान्वित आहे ?
 (A) जनउत्कर्ष कार्यक्रम
 (B) स्वर्णजयंती ग्राम स्वयंरोजगार योजना
 (C) आदिवासी विकास महामंडळ
 (D) जवाहर रोजगार योजना

59. According to 73rd Constitutional amendment Panchayati Raj Institutions have got the constitutional powers and approval by the Article :
- (A) 243-G
(B) 243-J
(C) 243-L
(D) 243-N
60. Which of the following is *one* of the criteria to select the District under Integrated Rural Development Programme ?
- (A) District in which scientific and technical institutions have already begun working
(B) Over-populated district
(C) District having a series of famines
(D) District having 3/4 of its population engaged in agricultural occupation
59. 73व्या घटनादुरुस्तीनुसार पंचायतीराज संस्थांना जे घटनात्मक अधिकार तथा मान्यता पुढीलपैकी कोणत्या कलमानुसार मिळाली ?
- (A) 243-जी
(B) 243-जे
(C) 243-एल
(D) 243-एन
60. खालीलपैकी कोणत्या निकषाच्या आधारे जिल्ह्याची निवड एकात्मिक ग्रामीण विकास कार्यक्रमांतर्गत केली जाते ?
- (A) असा जिल्हा ज्यामध्ये शास्त्रीय आणि तांत्रिक संस्थांचे काम प्रत्यक्ष सुरू झालेले आहे
(B) अतिलोकसंख्या असलेला जिल्हा
(C) असा जिल्हा ज्यामध्ये दुष्काळाची शृंखला आहे
(D) असा जिल्हा ज्यामध्ये त्याच्या एकूण लोकसंख्येपैकी 3/4 लोक शेती व्यवसायात आहेत

61. The Protection of Women from Domestic Violence Act, 2005, provides for the appointment of :
- (A) Probation Officers
(B) Protection Officers
(C) Development Officers
(D) Welfare Officers
62. World Elders Day is celebrated every year on..... .
- (A) 1st September
(B) 1st April
(C) 1st November
(D) 1st October
63. Which one of the following was *not* responsible for the upliftment of women ?
- (A) Raja Ram Mohan Roy
(B) Ishwar Chandra Vidyasagar
(C) Swami Dayanand
(D) Swami Namdeo
61. कौटुंबिक हिंसाचार कायदा-2005 नुसार महिलांना संरक्षण पुरविण्यासाठी खालीलपैकी कोणत्या अधिकाऱ्याला भेटावे ?
- (A) परिविक्षा अधिकारी
(B) संरक्षण अधिकारी
(C) विकास अधिकारी
(D) कल्याण अधिकारी
62. 'दरवर्षी जागतिक वृद्ध दिन' कोणत्या दिवशी साजरे केले जातात ?
- (A) 1 सप्टेंबर
(B) 1 एप्रिल
(C) 1 नोव्हेंबर
(D) 1 ऑक्टोबर
63. खालीलपैकी कोणी महिलांच्या उन्नतीसाठी काम केलेले **नाही** ?
- (A) राजा राम मोहन राय
(B) ईश्वरचंद्र विद्यासागर
(C) स्वामी दयानंद
(D) स्वामी नामदेव

64. SOS Children Villages were started by..... .
- (A) Gordon Hamilton
(B) Otto Rank
(C) Hermann Gmeiner
(D) Mary Richmond
65. CRC stands for..... .
- (A) Committee for the Rights of the Child
(B) Convention on the Rights of the Child
(C) Commission for the Rights of Children
(D) Conference on the Rights of Children
66. India ratified the UNCRC in..... .
- (A) December 1992
(B) November 1989
(C) January 2000
(D) February 1990
64. एस.ओ.एस. बाल ग्राम कोणी सुरू केले ?
- (A) गॉर्डन हॅमिल्टन
(B) ओटो रंक
(C) हरमन जेमनर
(D) मेरी रिचमंड
65. C.R.C. चे पूर्ण रूप.....आहे.
- (A) कमिटी फॉर दि रॉइट्स ऑफ दि चाईल्ड
(B) कनवेन्शन ऑन दि रॉइट्स ऑफ दि चाईल्ड
(C) कमिशन फॉर दि राइट्स ऑफ चिल्ड्रन
(D) कॉन्फरन्स ऑन दि राइट्स ऑफ चिल्ड्रन
66. भारताने यु.एन.सि.आर.सी. (UNCRC) ला कधी मान्यता दिली ?
- (A) डिसेंबर 1992
(B) नोव्हेंबर 1989
(C) जानेवारी 2000
(D) फेब्रुवारी 1990

67. Postulated that societal factors such as poverty, membership of subcultures or low levels of education can predispose people to crime :

- (A) Neuroticism
- (B) Atavism
- (C) Sociological positivism
- (D) Theory of evolution

68. ....is regarded as the 'Father of Criminology'.

- (A) Cesare Lombroso
- (B) Charles Darwin
- (C) Enrico Ferri
- (D) Cesare Beccaria

67. ....या शास्त्रज्ञाच्यामते दारिद्र्य, उपसंस्कृतिचे सदस्यत्व, किंवा शिक्षणाचा निम्न स्तर हे सामाजिक घटक अपराधांना प्रवृत्त करू शकतात.

- (A) चेतापदशिता (Neuroticism)
- (B) क्रियाशीलतावाद
- (C) सामाजिक प्रत्यक्षतावाद
- (D) उत्पत्तिचा सिद्धान्त

68. ....यांना 'अपराधशास्त्राचे पिता' म्हणतात.

- (A) सेसारे लोम्ब्रोसो
- (B) चार्ल्स डार्विन
- (C) एनरिको फेरी
- (D) सेसारे बेकारिआ

69. The new programme to promote child rights called 'ICPS' scheme which is being implemented across India since..... .

- (A) April 2011
- (B) March 2010
- (C) March 2009
- (D) April 2008

70. Which among the following figures most accurately indicate the total number of prisons in India today ?

- (A) 1393
- (B) 1293
- (C) 1193
- (D) 1093

69. बाल अधिकारांचा प्रसार करणारी नविन योजना आय.सि.पि.एस. (ICPS) हि संपूर्ण भारतात कधी पासून लागू करण्यात आली.

- (A) एप्रिल 2011
- (B) मार्च 2010
- (C) मार्च 2009
- (D) एप्रिल 2008

70. भारतातील कारागृहांची एकूण संख्या दर्शविणारी अचूक संख्या कोणती ?

- (A) 1393
- (B) 1293
- (C) 1193
- (D) 1093

71. The following are the steps in social research. Arrange them in a proper order :

- (a) Data Collection
  - (b) Hypothesis
  - (c) Problem formulation
  - (d) Objectives
  - (e) Processing and analysis of data
  - (f) Report writing
- (A) (a), (c), (b), (d), (e), (f)
- (B) (b), (c), (a), (d), (e), (f)
- (C) (d), (c), (b), (a), (e), (f)
- (D) (c), (d), (b), (a), (e), (f)

72. Pilot study refers to a :

- (A) Preliminary study conducted on a limited scale before the original study
- (B) Preliminary testing of the tools to be used for the Research
- (C) Followup study done within a year after the original study
- (D) Macro-level study undertaken to test the hypotheses

71. खाली दिलेल्या सामाजिक संशोधनातील पायऱ्या आहेत त्यांचा योग्य क्रम लावा :

- (a) तथ्य संकलन
  - (b) ग्रहितकृत्ये
  - (c) समस्या सुत्रन
  - (d) उद्दिष्टे
  - (e) तथ्याचे प्रक्रियाकरण आणि विश्लेषण
  - (f) अहवाल लेखन
- (A) (a), (c), (b), (d), (e), (f)
- (B) (b), (c), (a), (d), (e), (f)
- (C) (d), (c), (b), (a), (e), (f)
- (D) (c), (d), (b), (a), (e), (f)

72. प्राथमिक अध्ययन म्हणजे :

- (A) मुळ अभ्यासापूर्वी मर्यादित स्वरूपात केल्या गेलेला पूर्वाभ्यास
- (B) संशोधनासाठी उपयोगात आणावयाच्या साधनांची पूर्वचाचणी
- (C) मुळ अध्ययनानंतर एका वर्षाच्या आत केल्या गेलेला पाठपुरावा अध्ययन
- (D) ग्रहितकृत्यांची चाचणी घेण्यासाठी विस्तृत स्तरावरील अध्ययन

73. It is advantageous to use standardised scales that have been used successfully to measure the concepts/constructs in previous studies because :
- (A) It is easy to administer
 (B) It is cost effective
 (C) Its reliability and validity are known
 (D) It saves time
74. Which one of the following is a non-probability sampling ?
- (A) Snowball sampling
 (B) Stratified random sampling
 (C) Simple random sampling
 (D) Multistage sampling
75. An educated guess about the nature of the relationship between two or more variables is termed as :
- (A) Antithesis
 (B) Hypothesis
 (C) Generalisation
 (D) Prognosis
73. प्रमाणित मापके जे पुर्वीच्या संशोधन कार्यात संकल्पना/संकल्पनांची बांधणी करण्याच्या कामी यशस्वीपणे उपयोगात आणल्या गेली आहेत, त्यांचा उपयोग करणे हे फायदेशीर आहे, कारण :
- (A) ते उपयोगात आणण्यासाठी सुलभ आहे
 (B) ते कमी खर्चिक आहे
 (C) त्याची विश्वासार्हता आणि वैधता सर्वज्ञात आहे
 (D) ते वेळेची बचत करते
74. खालीलपैकी कोणते एक हे असंभाव्य नमुना होय ?
- (A) स्नोबॉल नमुना
 (B) स्तरित यादृच्छिक नमुना
 (C) सरल यादृच्छिक नमुना
 (D) बहुस्तरिय नमुना
75. दोन किंवा त्यापेक्षा अधिक चलांमधल्या संबंधांच्या स्वरूपाबाबतचा, अभ्यासावर आधारित अंदाज म्हणजे :
- (A) विरुद्ध मांडणी
 (B) गृहितके
 (C) सामान्यीकरण
 (D) पूर्वनिदान

DEC-20313/III

ROUGH WORK